

SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSUT- SKOTTETS BETÄNKANDE 37/2001 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om kompetenscentrumverksamhet inom det sociala området och till lag om upphävande av 52 § socialvårdslagen

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 2 oktober 2001 en proposition med förslag till lag om kompetenscentrumverksamhet inom det sociala området och till lag om upphävande av 52 § socialvårdslagen (RP 154/2001 rd) till social- och hälsovårdsutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- socialrådet Martti Lähteinen, social- och hälsovårdsministeriet

- undervisningsrådet Marja-Liisa Niemi, undervisningsministeriet
- överdirektör Matti Heikkilä, Forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården
- rektor Henrik Hägglund, Svenska social- och kommunalhögskolan vid Helsingfors universitet
- sakkunniga Heli Sahala, Finlands Kommunförbund
- doktorn i samhällsvetenskap, utvecklingsdirektör Leena Niemi, Sonet Botnia
- utbildningsdirektör Ulla Salonen-Soulié, Nopus.

PROPOSITIONEN

Regeringens proposition

Regeringen föreslår en lag om kompetenscentrumverksamhet inom det sociala området. Genom kompetenscentrumverksamheten vill man i syfte att främja baskompetensen och specialkompetensen inom det sociala området skapa och upprätthålla en regional samarbetsstruktur som täcker hela landet. Vidare är avsikten att säkerställa tillgången till service och specialisttjänster som kräver specialkompetens och som förutsätter samarbete inom det sociala området på regional nivå. Kompetenscentrumen inom det sociala området skall svara för kompetenscen-

trumverksamheten och deras verksamhetsområden skall omfatta alla kommuner.

Lagen avser att reglera målen och de allmänna grunderna för den kompetenscentrumverksamhet som redan finns inom det sociala området och det statsunderstöd som ges för verksamheten. Dessutom preciseras och stabiliseras den existerande kompetenscentrumverksamheten och ställningen och uppgifterna för de kompetenscentrum som håller på att inrättas. Samtidigt föreslås 52 § socialvårdslagen bli upphävd som obehövlig.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2002 och avses bli behandlad i samband med den.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2002.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Allmän motivering

Av de orsaker som framgår av propositionens motivering och med stöd av erhållen utredning finner utskottet propositionen behövlig och angelägen. Utskottet tillstyrker förslaget till lag om kompetenscentrumverksamhet inom det sociala området med följande anmärkningar och ändringsförslag.

Utskottet anser att målen i propositionen i princip är värda att understöda. För att folkets välfärd skall kunna förbättras är det viktigt att servicen inom det sociala området utvecklas vad gäller både basala tjänster och krävande specialtjänster. En integrering av å ena sidan forskning, utveckling och utbildning och å andra sidan arbetslivet gör det möjligt att utveckla servicen inom det sociala området och förbättra dess kvalitet. Också ett närmare samarbete mellan kommunerna och regionerna gör det möjligt att utnyttja redan existerande kompetens och främja spridningen av god praxis. Enligt utskottets mening är det viktigt med tanke på dessa mål att kompetenscentren kan stabilisera sin verksamhet och får bättre verksamhetsbetingelser.

Det är enligt utskottet nödvändigt att verksamheten vid kompetenscentren får ett bredare innehåll och omfattar allt socialt arbete. Det är positivt att också förskolepedagogiken nu omfattas av gemensamma utvecklingsinsatser. Utskottet finner det angeläget att kompetenscentrumen i sin verksamhet går in för att utveckla sådan expertis som behövs för den basala servicen, trots att arbetet hittills i stor utsträckning har koncentrerat sig på specialservicen.

Kompetenscentrumen prioriterar — helt motiverat enligt utskottets mening — kommunernas egna utvecklingsbehov. Utskottet framhåller att det är speciellt viktigt att tillgodose behoven i de regioner som har de sämsta möjligheterna att utveckla sin kompetens och verksamhet.

För att villkoren skall vara lika för alla regioner är det nödvändigt att också riksomspännande behov vägs in i utvecklingsarbetet.

Enligt propositionen skall kompetenscentrumens basuppgifter finansieras med statsunderstöd. I övrigt kommer finansieringen att bestå av projektfinansiering och kommunernas egen finansiering. Den statsandel som föreslagits för 2002 kan anses ganska blygsam i relation till ambitionerna och behovet av att utveckla välfärdsrelaterade tjänster för befolkningen. Det faktum att finansieringen till stora delar är av typ projektfinansiering kan bli ett hinder för en långsiktig utveckling.

I propositionen ingår ett förslag om att 52 § socialvårdslagen skall upphävas. Enligt detta lagrum kan kommunen och läroanstalten komma överens om hur undervisning i praktiskt arbete och arbetspraktik skall genomföras. Vidare har kommunen rätt att få ersättning till fullt belopp av huvudmännen för utbildningen för de direkta kostanderna för att anordna utbildning. Ersättningen fastställs också med hänsyn till den direkta nytta som utbildningen medför för kommunerna. När lagen om kompetenscentrumverksamhet har trätt i kraft kan också undervisning i praktiskt arbete och arbetspraktik inom ramen för utbildning som ordnas av högskolorna och de övriga läroanstalterna vid socialvårdens verksamhetsenheter liksom även annan kompetenscentrumverksamhet enligt propositionens motivering lämpligen baseras på ett sådant avtal som avses i föreslagna 3 §. Meningen är alltså att kompetenscentrumverksamheten i alla delar skall bygga på ett avtal mellan medverkande parter. Detaljerade bestämmelser om verksamheten eller förvaltningen av den har så långt som möjligt undvikits men hänsyn till verksamhetens mål och bredd. Utskottet framhåller att konsekvenserna av att 52 § i socialvårdslagen som gäl-

ler utbildningen inom socialvården eventuellt upphävs inte går att utreda eller bedöma tillräckligt ingående förrän den föreslagna lagen har trätt i kraft och verksamheten vid kompetenscentrumen har stabiliserats. Därför föreslår utskottet att bestämmelsen ännu tills vidare skall tillämpas subsidiärt på kompetenscentrumverksamhet och förbli i kraft som en säkerhet för kommunens ställning som avtalsslutande part.

Detaljmotivering

Lag om kompetenscentrumverksamhet inom det sociala området

1 §. Kompetenscentrumverksamheten inom det sociala området. I 1 mom. anges verksamhetsområdena för kompetenscentrumen. Utskottet föreslår att verksamhetsområdet för det svenskspråkiga kompetenscentrumet definieras på nytt i överensstämmelse med bestämmelserna om grunderna för bestämmande av statsunderstöd. Statsunderstödet för det svenskspråkiga kompetenscentrumet bestäms uteslutande utifrån den svenskspråkiga befolkningens andel och inte med stöd av arealen.

2 §. Ett kompetenscentrums uppgifter. Utskottet föreslår att 2 punkten i förteckningen över

kompetenscentrumens uppgifter i 1 mom. kompletteras med bastjänster.

3 §. Ordandet av kompetenscentrumverksamhet och kompetenscentrumens administration. Eftersom utskottet föreslår att förslaget till lag om upphävande av 52 § socialvårdslagen skall förkastas måste 3 § kompletteras med en hänvisningsbestämmelse till 52 § socialvårdslagen. Enligt hänvisningsbestämmelsen, som blir ett nytt 2 mom. i paragrafen, tillämpas 52 § socialvårdslagen subsidiärt på utbildning inom socialvården när det gäller kompetenscentrumverksamhet. I paragrafen föreskrivs om anordnande av utbildning, kommunernas rätt till ersättning för kostnaderna för detta och grunderna för bestämning av ersättningarna.

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan anförda föreslår social- och hälsovårdsutskottet vördsamt

att det andra lagförslaget förkastas och

att det första lagförslaget i övrigt godkänns utifrån regeringens proposition utom 1, 2 och 3 § som godkänns med följande ändringar (Utskottets ändringsförslag):

Utskottets ändringsförslag

1 §

Kompetenscentrumverksamheten inom det sociala området

Syftet med kompetenscentrumverksamheten inom det sociala området är att skapa och upprätthålla en regional samarbetsstruktur som täcker hela landet i avsikt att främja baskompetensen och specialkompetensen inom det sociala området samt säkerställa specialservice och specialisttjänster som kräver specialkompetens och

förutsätter samarbete på regionnivå inom det sociala området. För verksamheten ansvarar regionala kompetenscentrum inom det sociala området (*kompetenscentrum*), vilkas verksamhetsområden omfattar samtliga kommuner. Dessutom finns det för den svenskspråkiga befolkningens behov ett svenskspråkigt kompetenscentrum. Om kompetenscentrumen och deras verksamhetsområden bestäms närmare genom förordning av statsrådet.

(2 och 3 mom. som i RP)

2 §

Ett kompetenscentrums uppgifter

Ett kompetenscentrum har till uppgift att inom sitt verksamhetsområde säkerställa

(1 punkten som i RP)

2) *utvecklandet av bastjänster samt utvecklandet och förmedlingen av specialservice och specialisttjänster som kräver specialkompetens,*

(3—5 punkten som i RP)

(2 mom. som i RP)

3 §

Ordnandet av kompetenscentrumverksamhet och kompetenscentrumens administration

(1 mom. som i RP)

Om inte annat avtalas med stöd av 1 mom. tillämpas 52 § socialvårdslagen (710/1982) dock fortfarande på anordnande av utbildning inom socialvården. (Nytt 2 mom.)

Helsingfors den 20 november 2001

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Marjatta Vehkaoja /sd

vordf. Timo Ihamäki /saml

medl. Eero Akaan-Penttilä /saml (delvis)

Merikukka Forsius /gröna

Tuula Haatainen /sd

Inkeri Kerola /cent (delvis)

Niilo Keränen /cent (delvis)

Valto Koski /sd

Marjaana Koskinen /sd (delvis)

Pehr Löf /sv

Juha Rehula /cent (delvis)

Päivi Räsänen /kd

Sari Sarkomaa /saml

Arto Seppälä /sd

Marjatta Stenius-Kaukonen /vänst

Raija Vahasalo /saml

Jaana Ylä-Mononen /cent.

Sekreterare vid behandlingen i utskottet var

utskottsrådet Eila Mäkipää.

RESERVATION

Motivering

Tanken bakom kompetenscentrumen är att skapa och upprätthålla en regional samarbetsstruktur som täcker hela landet. Det skall ske i avsikt att främja baskompetensen och specialkompetensen inom det sociala området. I Finland planeras nio kompetenscentrum, som regionalt skall täcka samtliga kommuner. Det skall vara frivilligt för kommunerna att gå med i dem. Bland andra aktörer kan tänkas högskolor, läroanstalter och andra aktörer inom det sociala området.

Enligt propositionen skall verksamheten vid kompetenscentrumen finansieras av kommunerna, eftersom medlen skall tas från statsandelarna för social- och hälsovårdens driftskostnader.

Det är frivilligt för kommunerna att delta i kompetenscentrumverksamheten, men den minskade statsandelen för driftskostnaderna drabbar alla kommuner.

Också de kommuner som inte är med måste delta i finansieringen.

Kompetenscentrumen bör finansieras genom ett verkligt resurstillskott i stället för att statsandelen för driftskostnaderna för serviceproduktionen används till det, som regeringen föreslår. Av denna orsak föreslår vi att statsandelen till kompetenscentrumen anvisas som ett nytt anslag för ändamålet.

Förslag

Med stöd av det ovan sagda föreslår vi

*att lagförslagen i övrigt godkänns utifrån utskottets betänkande utom 6 § i det första lagförslaget som godkänns med följande ändring (**Reservationens ändringsförslag**):*

Reservationens ändringsförslag**1.****6 §**

Grunderna för bestämmande av statsunderstöd

(1 mom. som i ShUB)

Det totala beloppet av statsunderstödet ökas i motsvarighet till kostnaderna för kompetenscentrumverksamheten inom det sociala området.

(3 och 4 mom. som i ShUB)

Helsingfors den 20 november 2001

Jaana Ylä-Mononen /cent

Päivi Räsänen /kd